

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

18/1084-4

22. oktober 2018

Høring av endringer i forskriftene for tilskudd til landbruksvikarvirksomhet og tidligpensjon til jordbrukere

Landbruks- og matdepartementet (LMD) sender med dette på høring forslag til endringer i forskrift om tidligpensjon til jordbrukere (heretter kalt TPO-forskriften) og forskrift om tilskudd til landbruksvikarvirksomhet. Bakgrunnen for å fremmes disse forslagene er innføring av et nytt elektronisk søknads- og saksbehandlingssystem, Agros, som skal tas i bruk for flere av tilskuddsordningene som administreres av Landbruksdirektoratet. Med bruk av Agros vil man oppnå fordeler for både brukerne av ordningen og for forvaltningen.

I tillegg viser departementet til de endringer i TPO-forskriften, forskrift om tilskudd til landbruksvikarvirksomhet og tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv. (heretter kalt sykdomsavløsningsforskriften) som ble fastsatt av avtalepartene ved årets jordbruksoppgjør, og hvor resultatet av jordbruksoppgjøret ble godkjent av Stortinget 14. juni d.å. Endringene som ble vedtatt ved årets jordbruksoppgjør inkluderes i denne høringen for å vise helheten i forskriftsendringene for de tre velferdsordningene.

Det tas sikte på at alle forskriftsendringene skal gjelde fra 1. januar 2019.

Frist for å sende inn høringsuttalelser er mandag 3. desember d.å.

Vi ber om at høringsuttalelser sendes elektronisk via følgende lenke:

<https://www.regjeringen.no/no/dep/lmd/id2613478>

Postadresse
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo
postmottak@lmd.dep.no

Kontoradresse
Teatergata 9
www.lmd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 874

Avdeling
Landbrukspolitisk
avdeling

Saksbehandler
Håkon Grotli
22 24 93 34

1. Innledning

En hovedbegrunnelse for forslagene til forskriftsendring som er på høring, er innføring av et nytt elektronisk søknads- og saksbehandlingssystem, Agros, som skal tas i bruk for flere av tilskuddsordningene som administreres av Landbruksdirektoratet. Departementet tar sikte på at disse endringene skal kunne tre i kraft fra 1. januar 2019, dvs. samtidig som Agros forventes å bli tatt i bruk for tilskudd til landbruksvikar og tidligpensjon til jordbrukere.

Departementet vil vise til at høringen ikke representerer en full gjennomgang av tilskuddsordningene med tilhørende forskrifter. I tillegg til en tilpasning grunnet innføring av Agros, foreslås det imidlertid også enkelte språklige/strukturelle endringer i forskriftene, som ikke er ment å innebære en materiell endring av tilskuddsordningenes innhold, men som vil gjøre forskriftene mer oversiktlige og dermed enklere å lese.

Nærmere om Agros

I tråd med påleggene om digitalisering av offentlig forvaltning er Landbruksdirektoratet i ferd med å innføre Agros som et nytt elektronisk system for både søknads- og saksbehandling. Det nye systemet vil gi forbedringer både for foretakene som søker om tilskudd og for landbruksmyndighetene. Foretak som sender inn søknader digitalt, vil få meldinger digitalt fra landbruksforvaltningen via meldingsboks i Altinn. Dette gjelder informasjon om både behandling av søknader og om utbetaling av tilskudd. Med bruk av Agros kan det legges inn veiledning til søknadsskjemaet som støtte for søkerne av tilskuddene. Agros vil også gi bedre saksbehandlingsstøtte for forvaltningen.

Den nye elektroniske løsningen medfører behov for noen endringer i regelverket, som omtales nærmere nedenfor i kap. 2 og 3. Forslaget til endringer i regelverket framgår også av de vedlagte forslagene til endringsforskrifter.

Endringer i regelverket for velferdsordningene som følge av jordbruksoppgjøret 2018

Endringene i regelverket som ble fastsatt ved årets jordbruksoppgjør tas med i dette brevet for å vise helheten i forskriftsendringene for de tre velferdsordningene. I kap. 4 i dette brevet omtales samlet forskriftsendringene som avtalepartene vedtok ved årets jordbruksforhandlinger. Det vises for øvrig til Prop. 94 S (2017-2018) "*Endringer i statsbudsjettet 2018 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2018 m.m.)*"¹. I kap. 7.10 "*Velferdsordninger*" i proposisjonen framgår avtalepartenes vedtak om endringer i forskriftene for tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv., tilskudd til landbruksvikarvirksomhet og tidligpensjon til jordbrukere. Forslagene i Prop. 94 S (2017-2018) ble behandlet og godkjent ved Stortingets behandling av jordbruksoppgjøret.

Vedlagt høringsbrevet følger forslag til endringsforskrifter for de tre velferdsordningene.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-94-s-20172018/id2602222/>

2. Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet

a. Endring av søknadsfristen (§ 3)

Gjeldende rett

Avløserlag som ønsker å tilby landbruksvikarvirksomhet kan søke om tilskudd til et visst antall landbruksvikarårsverk for det påfølgende kalenderåret. Fylkesmannen behandler søknadene og fordeler tilskuddsmidlene som er tildelt fylket mellom de ulike avløserlagene. I forskriftens § 3 andre ledd første punktum står det at søknadsfristen for tilskudd for det kommende året er 1. oktober, men at Landbruksdirektoratet kan fastsette en annen søknadsfrist. Dette har direktoratet gjort i flere år, og søknadsfristen har siden 2016 vært 31. desember.

I rundskrivet for tilskuddsordningen står det at fylkesmannen må vente med å fatte vedtak til embetet har mottatt brev med belastningsfullmakt for det året tilskuddet skal gis for. Dette skjer vanligvis i løpet av januar måned. I tillegg anbefaler direktoratet fylkesmannen om å vente med fordelingen av tilskudd til rapportering om landbruksvikarvirksomheten året før er mottatt fra avløserlagene. Fristen for denne rapporteringen er 1. februar, jf. § 3 andre ledd andre punktum. Den første halvparten av tilskuddet utbetales vanligvis relativt kort tid etter dette tidspunktet.

Den andre delutbetalingen skjer etter 1. juni. Innen denne datoen skal avløserlagene ha sendt inn en ny versjon av rapporteringsskjemaet om sin landbruksvikarvirksomhet foregående år til fylkesmannen. Rapporteringen er hjemlet i forskriftens § 6 første ledd.

Fylkesmannen må gi et foreløpig svar til avløserlaget dersom søknaden om tilskudd til landbruksvikarvirksomhet ikke kan bli behandlet innen én måned etter at den ble mottatt, jf. forvaltningsloven § 11 a tredje ledd. Fordi lagenes rapporteringsfrist er 1. februar blir det nesten alltid nødvendig å sende ut foreløpige svar for at fylkesmannen skal ha mulighet til å bruke rapporteringen for fjoråret som grunnlag for behandling av søknadene for inneværende år.

Departementets vurdering

Fordi overholdelse av søknadsfristen kan være avgjørende for avløserlagets rett til tilskudd, finner departementet det naturlig at den framgår av selve forskriften og ikke bare fra søknadsskjemaet og rundskrivet for tilskuddsordningen. Videre bør søknadsfristen være tilpasset tidspunktene for når fylkesmannen mottar brev med belastningsfullmakt og rapportering fra avløserlagene om sin landbruksvikarvirksomhet foregående år med grunnlag i foreløpige regnskapstall.

I Landbruksdirektoratets utvikling av en ny elektronisk løsning for søknad om og tildeling av tilskuddet (Agros), tas det sikte på å slå sammen søknaden om tilskudd for inneværende år og rapporteringen om landbruksvikarvirksomheten i foregående år til ett skjema. Da trenger

avløserlagene kun å forholde seg til én frist og ett skjema. Dette vil også lette fylkesmannens arbeid fordi det vil redusere behovet for å sende ut foreløpige svar pga. at man ikke rekker å behandle søknadene innen én måned. LMD foreslår på dette grunnlaget at søknadsfristen settes til 1. februar det året tilskuddet tildeles for.

b. Forskriftsfeste plikt til å ettersende årsmøtegodkjent regnskap og årsrapport (§ 3)

Gjeldende rett

Avløserlagene skal innen 1. juni sende inn en rapport om sin landbruksvikarvirksomhet foregående år til fylkesmannen, hvor rapporten er basert på regnskap godkjent av årsmøtet. I tillegg plikter avløserlagene å legge fram årsmeldingen og det godkjente regnskapet til fylkesmannen. Kravet til denne rapporteringen fra avløserlagene er ikke eksplisitt nedfelt i forskriften, men er hjemlet i forskriftens § 6 første ledd, som sier at avløserlag som mottar tilskuddet, plikter å gi alle nødvendige opplysninger som fylkesmannen eller Landbruksdirektoratet krever.

Departementets vurdering

For å sikre at tilskuddet blir brukt i tråd med formålet, må avløserlagene med årsmøtegodkjent hhv. årsmelding og regnskap framlegge dokumentasjon om sin landbruksvikarvirksomhet ut over det avløserlaget oppgir i rapporteringsskjemaene. Tidsfrist for og kravet til innsending av godkjent årsrapport og regnskap til fylkesmannen bør framgå av forskriften.

LMD foreslår derfor å legge til et nytt tredje punktum i § 3 andre ledd om at årsmøtegodkjent årsrapport og regnskap for foregående år må sendes til fylkesmannen innen 1. juni. Det vil gi saksbehandler hos fylkesmannen grunnlag for å vurdere om opplysningene i rapporteringsskjemaene er korrekte eller ikke.

c. Øvrige endringer (§ 2)

I § 2 "*Bruk av landbruksvikar*" er det i 1. ledd fastsatt at avløserlag ved sykdom og i krisesituasjoner skal yte hjelp til jordbruksforetak. Denne plikten gjelder imidlertid bare de avløserlag som mottar tilskudd til landbruksvikarvirksomhet, slik det framgår av 2. ledd i § 2. For å oppnå en bedre helhetlig framstilling av forskriftens regulering av tilskuddsordningen, foreslår LMD derfor å endre rekkefølgen på disse to leddene i § 2, slik at nåværende 2. ledd blir nytt 1. ledd, og tilsvarende at nåværende 1. ledd blir nytt 2. ledd, jf. vedlagte utkast til endringsforskrift for tilskuddsordningen.

3. Tidligpensjon til jordbrukere (TPO)

a. Justering av ordlyden i bestemmelsene om overdragelse og uttreden av næringen (§ 4)

Gjeldende rett

Formålet med bestemmelsene i første og tredje ledd i § 4 er den samme, og det er i stor grad også sammenfall mellom ordlyden i første og tredje ledd. Siste punktum i første ledd regulerer foretak, mens siste punktum i tredje ledd regulerer selskaper, jf. nedenfor hvor de gjeldende bestemmelsene er gjengitt:

"For å være berettiget tidligpensjon kan bruker og/eller dennes ektefelle/samboer ikke lenger eie landbrukseiendom, drive eller ha næringsinntekt fra jordbruk/gartneri eller skogbruk. Den som mottar tidligpensjon kan heller ikke være innehaver av eller ha næringsinteresser i foretak som driver slik virksomhet."

"Bruker og/eller ektefelle/samboer kan ikke lenger eie eller forpakte landbrukseiendom eller drive jordbruk/gartneri eller skogbruk, eller ha næringsinntekt fra slik virksomhet. Den som mottar tidligpensjon kan ikke være deltaker eller aksjonær i et selskap som driver jordbruk/gartneri eller skogbruk."

Landbruksdirektoratet viser til at nåværende annet ledd ² har blitt lagt til grunn for forvaltningen av både det foregående første ledd, og det etterfølgende tredje ledd. Det innebærer at man i forvaltningen av første og tredje ledd har fulgt de samme retningslinjer.

Departementets vurdering

Departementet finner at man med siste punktum i første ledd kan ha lagt til grunn regulering av aktive produsenter som eier/forpakter jordbruksforetak, mens man med siste punktum i tredje ledd derimot har ment å regulere de som kun har eierinteresser i foretak som driver jordbruksproduksjon. I forvaltningen av ordningen har man imidlertid ikke lagt til grunn en slik "inndeling" av de to bestemmelsene.

I første ledd siste punktum vises det til "*foretak*", mens det i tredje ledd siste punktum vises til "*selskap*". LMD vil peke på at selskaper som driver økonomisk virksomhet er å definere som foretak, og at den ulike bruken av begreper i de to bestemmelsene derfor ikke kan tilsi ulike formål med reguleringen.

For å kodifisere gjeldende forvaltningspraksis og for å forbedre bestemmelsene foreslår LMD å oppheve § 4 tredje ledd og omformulere § 4 første ledd slik at den også dekker det som har vært regulert gjennom tredje ledd.

² "Ved avhending må hjemmelen til eiendommen være tinglyst på ny eier. Dersom salget er konsesjonspliktig i henhold til lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv., og kjøper etter kjøpekontrakt har tatt risiko for konsesjon, er det tilstrekkelig at kopi av tinglyst kjøpekontrakt foreligger på søketidspunktet. Ved forpaktning skal forpaktningsavtalen være skriftlig oppsagt."

b. Reguleringen av TPO for personer som mottar tilskuddet med grunnlag i unntaksbestemmelsen i § 7 andre ledd bokstav c (§ 7 og § 11)

Gjeldende rett

Etter § 7 andre ledd bokstav c) kan fylkesmannen etter en særskilt vurdering "*innrømme enbrukerpensjon som ikke er lavere enn 70.000 kroner eller tobrukerpensjon som ikke er lavere enn 110.000 kroner til søkere som ikke oppfyller kravet i første ledd første punktum på grunn av rehabilitering, attføring eller hel eller delvis uførhet.*".

Bestemmelsen innebærer at fylkesmannen etter en særskilt vurdering kan innvilge tidligpensjon selv om søker ikke oppfyller kravene til referanseinntekt i § 7 første ledd fordi vedkommende pga. rehabilitering/attføring/uførhet har hatt for lav referanseinntekt. Etter § 11 andre ledd skal imidlertid utbetaling av TPO ikke overstige brukers og eventuelt ektefelles/samboers samlede referanseinntekt. Samlet kan de to bestemmelsene innebære at personer som får innvilget TPO med grunnlag i § 7 andre ledd bokstav c), mottar tilskuddet med redusert sats siden de har hatt en lav referanseinntekt.

Landbruksdirektoratet oppgir at det i 2018 kun var to personer, et tobruker-par, som på dette grunnlaget har fått utbetalt lavere årlig beløp enn den ordinære satsen for tobrukere.

Departementets vurdering

LMD vil vise til at bestemmelsene omfatter svært få tilfeller, og at en eventuell videreføring av bestemmelsene vil kreve store kostnader til utvikling av TPO innenfor det nye Agros-systemet. LMD finner også at en oppheving av bestemmelsene vil forenkle tilskuddsordningen, slik at den blir lettere å forholde seg til både for de som søker om tilskuddet og for forvaltningen av ordningen. Departementet vektlegger at man ved oppheving av § 11 andre ledd, kan utbetale TPO med ordinære satser også i de tilfeller hvor unntaksbestemmelsene i § 7 andre ledd bokstav c) er grunnlaget for innvilgning av tilskuddet. LMD foreslår derfor å oppheve § 11 andre ledd.

Vi vil i denne sammenheng vise til at unntaksbestemmelsen i § 7 andre ledd bokstav c) kun benyttes i svært få tilfeller, og at forslaget om å fjerne § 11 andre ledd derfor i nær ubetydelig grad vil innebære noen økning i de samlede utbetalingene over ordningen. LMD legger til grunn at denne forskriftsendringen også gjøres gjeldende for de personer som allerede er innvilget TPO, og mottar tilskuddet med redusert sats. Dette er nødvendig for å oppnå den ønskede forenklingen i det nye elektroniske søknads- og saksbehandlingssystemet for ordningen.

c. Endringer i beskrivelsen av kommunens rolle i saksbehandlingen (§ 12 og § 13)

Gjeldende rett

I henhold til dagens forskrift for TPO § 12 har kommunen en saksforberedende rolle. Søknad om tidligpensjon skal sendes til kommunen, som så ser gjennom at søknaden er godt nok utfylt og at nødvendig dokumentasjon ligger ved, før de sender den videre til fylkesmannen. Etter § 12 kan kommunen "om nødvendig" også avgi en uttalelse i saken. Det er først og fremst i saker der det kan være aktuelt med dispensasjon fra noen av vilkårene i forskriften at en slik uttalelse gis. Det er fylkesmannen som treffer førstegangsvedtak i sakene.

Landbruksdirektoratet har anslått at det har kommet inn noe færre enn 150 søknader i året på landsbasis de siste årene. Det begrensede antallet saker og det faktum at kommunene ikke fatter vedtak om tidligpensjon, medfører at kompetansen om regelverket for tidligpensjon er mangelfull i mange kommuner. Det har skjedd at kommuner har gitt søkere ufullstendig og/eller ukorrekt informasjon og at dette har ledet til feilutbetalinger. Søknader om tilskuddet har dessuten blitt liggende lenge hos kommunen før de videresendes til fylkesmannen, noe som har gitt unødig lang saksbehandlingstid.

Departementets vurdering

LMD vil vise til at mange kommuner har liten kompetanse om tilskuddsordningen, og dermed begrenset kapasitet til å gi veiledning til eventuelle søkere. Fylkesmannen er den instans som treffer vedtak i sakene og har som følge av dette bedre kunnskap om ordningen. Dette tilsier at veiledningsansvaret bør ligge hos fylkesmannen. På grunn av manglende erfaring med slike saker, har kommunene i mange tilfeller heller ikke i dag hatt det reelle ansvaret for veiledning mv. En endring av regelverket ved at ansvaret for veiledning og innhenting av nødvendig informasjon legges til fylkesmannen, vil derfor i liten grad innebære noen faktisk endring i forvaltningen av tidligpensjonsordningen.

LMD vil også påpeke at kommuner fortsatt kan gi veiledning dersom TPO-søkerne skulle ta kontakt, men mener at hovedansvaret for veiledning bør være tillagt fylkesmannen. Veiledningen i det elektroniske skjemaet vil bidra til at søkerne utfyller søknaden korrekt og i økt grad sender inn den påkrevde dokumentasjonen som skal følge søknadene. Innføringen av det nye Agros-baserte systemet kan derfor bidra til kortere saksbehandlingstid for TPO-søknader. Endring av regelverket slik at søknadene sendes direkte til fylkesmannen vil også bidra til dette.

Departementet vil også vise til at fjerning av regelfestingen av kommunens rolle når det gjelder veiledning, vil gi en stor forenkling av det nye elektroniske Agros-systemet for søknad- og forvaltning av TPO.

Ut fra dette foreslår LMD å oppheve regelfestingen av kommunens saksforberedende rolle i § 12, samt å justere ordlyden som beskriver fylkesmannens oppgaver. Videre foreslår vi å bytte ut ordet «kommunen» med «fylkesmannen» i § 13 første ledd.

d. Månedlige i stedet for kvartalsvise utbetalinger (§ 13)

Gjeldende rett

I § 13 andre ledd er det fastsatt at tidligpensjon skal utbetales kvartalsvis, og Landbruksdirektoratet gjennomfører utbetalinger ca. 15. februar, 15. mai, 15. august og 15. november.

Departementets vurdering

TPO utbetales til privatpersoner. Disse har krav på å få tilsendt en årsoppgave over utbetalingene av tilskuddet, tilsvarende bl.a. årsoppgaven til lønnsinntakere. For å kunne utarbeide slike oppgaver, må Landbruksdirektoratet samordne saksbehandlingssystemet i Agros med lønnsystemet som direktoratet benytter. Lønnsystemet er basert på månedlige utbetalinger, noe som innebærer at utbetalingene av TPO må legges om til månedlige i stedet for kvartalsvise utbetalinger.

For økonomiske ytelser som bl.a. lønn og pensjoner er normalen at utbetalingen skjer månedlig. Ved å gå over til månedlige utbetalinger for TPO blir det enklere for mottakeren å ha oversikt over økonomien, og vil i mange tilfeller medføre at søkeren får sin første utbetaling av tidligpensjonen på et tidligere tidspunkt enn i dag.

For forvaltningen er transaksjonskostnadene knyttet til beregning og utbetaling av tilskuddet svært lave, slik at hyppigere utbetalinger ikke vil gi økte utgifter av betydning. Derimot vil samordning med direktoratets allerede etablerte lønnsystem kunne gi en innsparing sammenlignet med utarbeiding av nye systemer for årsoppgaver mv. i Agros. Departementet vil også peke på at forslaget vil kunne forenkle utviklingen av det elektroniske søknad- og saksbehandlingssystemet i Agros.

LMD foreslår derfor å endre § 13 andre ledd til at det skal gjennomføres månedsvise utbetalinger av TPO.

e. Lik utbetalingssats per måned for alle som mottar TPO som tobrukerpensjon (§ 13)

Gjeldende rett

Ved jordbruksoppgjørene fastsettes det hvor store beløp som per år skal utbetales i hhv. enbruker- og tobrukerpensjon av TPO, satsene for 2019 er på respektive 100 000 og 160 000 kroner. For tobrukerpensjon blir det samlede årlige tilskuddsbeløpet fordelt likt med 80 000 kroner på bruker og ektefelle/samboer.³

Etter § 6 "Aldersgrenser" andre ledd første punktum bortfaller retten til TPO for både bruker og ektefelle/samboer ved utgangen av den måneden bruker fyller 67 år. I § 13 tredje ledd er det gitt et unntak fra bestemmelsen i § 6:

³ Kun ektefeller/samboere kan innvilges tobrukerpensjon. Hvis begge fyller kravene til å defineres som bruker, kan de selv velge hvem som skal stå som bruker og hvem som skal stå som ektefelle/samboer i søknad om tidligpensjon.

"Dersom ektefellen/samboeren i en tobrukerpensjon er yngre enn brukeren, kan ektefellen/samboeren velge om totalsummen av tidligpensjon skal utbetales fram til brukeren fyller 67 år, eller om den skal utbetales fram til ektefellen/samboeren fyller 67 år."

Samlet TPO-beløp for de årene ektefelle/samboer mottar tilskuddet skal bli det samme uavhengig av hvilket alternativ som velges. Beløpet per utbetaling blir derfor redusert om man velger alternativet om å motta tilskuddet fram til også ektefelle/samboer fyller 67 år. I følge Landbruksdirektoratet var det i andre kvartal i år 25 ektefeller/samboere som mottok TPO med redusert sats for tobrukere fordi de har valgt å forlenge utbetalingen av tidligpensjon fram til de selv fyller 67 år.

Departementets vurdering

Selv om en ektefelle/samboer velger å utvide antall år TPO-utbetalingen fordeles over, så øker ikke samlet tilskuddsutbetaling. Samtidig vil en oppheving av unntaksbestemmelsen forenkle TPO for både tilskuddssøkerne og forvaltningen. Formålet for tilskuddsordningen er å bidra til å lette generasjonsoverganger i jordbruket, og endringsforslaget vil ikke redusere effekten av tilskuddet i denne sammenheng. Det må også vektlegges at det er meget få personer som mottar TPO-tilskuddet etter unntaksbestemmelsen. LMD foreslår på dette grunnlag at § 13 tredje ledd i TPO-forskriften oppheves.

For å kunne oppnå den ønskede forenklingen av Agros-systemet for TPO, må man ikke bare oppheve adgangen for at flere ektefeller/samboere skal kunne komme inn på en slik ordning. I tillegg må man også følge opp de personer som allerede er innvilget og mottar TPO med lav sats. I de tilfeller bruker har fylt 67 år, må ektefeller/samboere motta en engangsutbetaling som tilsvarer gjenværende del av samlet TPO-tilskudd. For de tilfeller hvor bruker ennå ikke har fylt 67 år, må satsen til ektefelle/samboer oppjusteres, slik at både bruker og ektefelle/samboer går samtidig ut av tobruker-pensjon når bruker blir 67 år.

f. Øvrige forslag (§ 3 og § 13)

I § 3 nr. 5 bokstav e) er det bl.a. vist til "uførepensjon". Etter folketrygdloven kap. 12 er korrekt navn på ytelsen "uføretrygd", og forskriftens § 3 justeres i samsvar med dette.

Etter § 13 fjerde ledd første punktum kan det kreves gebyr når utbetalingen skjer ved bruk av direkte utbetalingskort. LMD foreslår å oppheve denne bestemmelsen ettersom det ikke lenger er mulig å motta tidligpensjon på direkte utbetalingskort.

4. Endringer ved jordbruksoppgjøret 2018 av forskrifter for velferdsordningene over jordbruksavtalen

Departementet viser til kap. 1 i høringsbrevet og omtalen av det ved årets jordbruksoppgjør ble fastsatt flere endringer i forskriftene for tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv., tilskudd til landbruksvikarvirksomhet og tidligpensjon til jordbrukere. Vi viser i denne sammenheng til kap. 7.10 "*Velferdsordninger* i Prop. 94 S (2017-2018) "*Endringer i statsbudsjettet 2018 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2018 m.m.)*".

Som nevnt over tas disse endringene i regelverket med i dette brevet for å vise helheten i forskriftsendringene for de tre velferdsordningene.

a. Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet

Avtalepartene vektla at avløserlagene har behov for fleksibilitet for å ta høyde for at behovet for landbruksvikarbistand til jordbruket kan variere mye fra år til år. For å øke avløserlagenes mulighet til å tilpasse sin virksomhet best mulig, fastsatte partene følgende forskriftsendringer:

- Fjerning av kravet i § 2 tredje ledd om at den maksimale dagsatsen som foretak skal betale ved bruk av landbruksvikar, ikke skal være større enn den maksimale dagsatsen for refusjon ved avløsning ved sykdom.
- Eventuelle gjenværende tilskuddsmidler hos avløserlaget et år skal ikke lenger kreves betalt tilbake eller motregnet i det påfølgende året. Bestemmelsen var hjemlet i § 4 sammenholdt med § 7 andre ledd.
- Fjerning av begrensningen i § 4 på hvor stor andel av tilskuddet som avløserlagene kan bruke til opplæring, rekruttering og administrasjon.

b. Tidligpensjon til jordbrukere

Avtalepartene la til grunn at mottakere av TPO skal kunne motta ytelser fra NAV som kommer til erstatning for lønnsutbetalinger. Ved jordbruksoppgjøret fastsatte partene følgende forskriftsendring:

- Det kan ytes tidligpensjon til bruker og ektefelle/samboer i det samme tidsrom som det ytes avtalefestet pensjon, arbeidsavklaringspenger, uførepensjon eller etterlattepensjon.
- Vi viser til § 11 tredje ledd: "*Bruker og ektefelle/samboer kan hver for seg ha inntekt som nevnt i § 3 nr. 5 bokstav a-c i tillegg til tidligpensjonen.*" Bestemmelsen innebærer at bruker/ektefelle ikke kan ha inntekt etter § 3 nr. 5 bokstav d-e i tillegg til tidligpensjon. Bokstav d) i denne bestemmelsen omfatter dagpenger, mens bokstav e) omfatter uførepensjon og arbeidsavklaringspenger.

Når det gjelder uførepensjon og arbeidsavklaringspenger, innebærer vedtaket ved jordbruksoppgjøret at bruker og ektefelle/samboer kan motta disse ytelsene samtidig med at det utbetales TPO. Utbetaling av dagpenger var imidlertid ikke eksplisitt nevnt ved

jordbruksoppgjøret, jf. Prop. 94 S (2017-2018). LMD viser til det overnevnte grunnlaget for avtalepartenes vedtak om TPO, og at også dagpenger er en ytelse fra NAV som kommer til erstatning for lønnsutbetalinger. Dette tilsier at dagpenger må kunne innfortolkes i avtalepartenes vedtak, og at bruker og ektefelle/samboer derfor kan ha inntekt fra dagpenger samtidig med at det ytes TPO.

- Med grunnlag i overnevnte er § 11 første og tredje ledd opphevet. (I kap. 3 over foreslås det å oppheve § 11 andre ledd, slik at § 11 derfor fjernes fra forskriften.)

Avtalepartene vedtok også å fjerne alle minstebeløpsgrenser for utbetaling av tilskudd over jordbruksavtalen⁴, med unntak for erstatningsordningene. Dette innebærer at nåværende femte ledd i TPO-forskriften § 13⁵ blir opphevet.

c. Tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv.

Avtalepartene vektla at innehaver av et jordbruksforetak normalt vil ha nær tilknytning til foretaket. Det vil derfor være i tråd med formålet å utbetale tilskudd til sykdomsavløsning mv. til vedkommende så lenge han eller hun har hatt næringsinntekt fra foretaket - uansett om den er positiv eller negativ. For å skape forutberegnelighet for søkerne og å komme bort fra dagens utstrakte dispensasjonspraksis, fastsatte avtalepartene følgende forskriftsendring:

- Det stilles krav om næringsinntekt for innehavere av jordbruksforetak for de to siste årene de hadde fått skatteoppgjør for per 1. januar i året avløsningen finner sted. For innehaver stilles det imidlertid ikke lenger krav til et nivå på ½ G i næringsinntekt, kun at innehaver har positiv eller negativ næringsinntekt.
- For innehavers ektefelle videreføres nåværende krav om næringsinntekt på minst ½ G som gjennomsnitt for de to siste inntektsåra.
- Med innehavere menes innehavere av enkeltpersonforetak (ENK). Kravet til forutgående næringsinntekt for andre enn innehavere videreføres som i dag, dvs. at for deltakere i DA eller ANS, samt for ektefeller til innehavere og deltakere, er det nødvendig med dispensasjon for å kunne få tilskudd hvis disse ikke har hatt minst ½ G i næringsinntekt de to siste årene de har fått skatteoppgjør for per 1. januar det året avløsningen finner sted.
- Partene vedtok at det skal fastsettes en unntaksbestemmelse fra vilkåret til næringsinntekt for nyetablerte foretak hvor innehaver ennå ikke har mottatt skatteoppgjør for de to siste årene. Ettersom skatteoppgjøret for et inntektsår normalt er klart høsten i påfølgende år, må unntaksregelen gjelde frem til og med det tredje årsskiftet (31. desember) etter at jordbrukeren startet opp.
- Ved forvaltningens vurdering etter unntaksbestemmelsene skal det legges til grunn at tilskuddet kun skal gis til jordbruksforetak, hvis virksomhet over tid er egnet til å gi positiv næringsinntekt. Dette for å unngå at tilskuddet gis til mer "hobbypreget" virksomhet og ikke reell jordbruksproduksjon, og også for å sikre en viss tilknytning til jordbruk utover den formelle innehaverrollen.

⁴ Se kap. 7.11.5 i Prop. 94 S (2017-2018)

⁵ Nåværende femte ledd i § 13 lyder: "Beregnet beløp mindre enn 500 kroner pr. kvartal blir ikke utbetalt."

5. Administrative og økonomiske konsekvenser

Forslagene i kap. 3 som sendes på høring innebærer ikke endringer av vesentlig materiell betydning verken når det gjelder tilskudd til landbruksvikarvirksomhet eller tidligpensjonsordningen for jordbrukere. Endringene forventes imidlertid å lette innføringen og bruk av søknads- og saksbehandlingssystemet Agros for både søkerne og tilskuddsmyndighet.

Med hilsen

Viiil Søyland (e.f.)
avdelingsdirektør

Håkon Grotli
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

HØRINGSINSTANSENE:

Finansdepartementet

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Klima- og miljødepartementet

Landbruksdirektoratet

Fylkesmennene

Kommunene

Norges Bondelag

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Norske Landbrukstenester

UTKAST

Forslag til forskrift om endring i forskrift om tilskot til landbruksvikarverksemd
Fastsett av Landbruks- og matdepartementet XX.YY.2018 med heimel i lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 18.

I forskrift 22. oktober 2007 nr. 1167 om tilskot til landbruksvikarverksemd skal desse endringane gjerast:

§ 2 skal lyde:

§ 2. Bruk av landbruksvikar

Avløysarlag som mottok tilskot til landbruksvikarverksemd pliktar innanfor sitt geografiske ansvarsområde, fastsett av fylkesmannen etter samråd med avløysarlaga, å ha tilstrekkeleg landbruksvikarberedskap tilgjengeleg.

Avløysarlaga skal ved sjukdom og i krisesituasjonar yte hjelp til føretak med husdyr- og planteproduksjon, som har rett på tilskot til avløyning ved sjukdom mv., jf. forskrift 19. desember 2014 nr. 1821 om tilskot til avløyning ved sjukdom og fødsel mv. Denne plikta er avgrensa til 14 dagar per tilfelle. Dersom landbruksvikaren ikkje nyttast i slik samanheng, kan vikaren nyttast til annan avløyning.

§ 3 skal lyde:

§ 3. Søknad og rapportering

Søknadsskjema og rapporteringsskjema vert fastsett av Landbruksdirektoratet.

Søknad om tilskot til landbruksvikarverksemd for inneverande år og rapport om landbruksvikarverksemda for føregåande år skal sendast fylkesmannen innan 1. februar. Årsrapport og rekneskap for føregåande år, som er godkjende av årsmøtet, skal sendast fylkesmannen innan 1. juni.

§ 4. Tilskot

Tilskotet vert utrekna med grunnlag i føresegner fastsett i eller i medhald av jordbruksoppgjeret.

II

Endringane trer i kraft frå 1. januar 2019.

Forslag til forskrift om endring i forskrift om tidligpensjon til jordbrukere

Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet XX.YY.2018 med hjemmel i lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 3 og § 18.

I

I forskrift 3. februar 1999 nr. 190 om tidligpensjon til jordbrukere skal disse endringene gjeres:

§ 3 nr. 5 bokstav e) skal lyde:

e) utbetalt uføretrygd og arbeidsavklaringspenger som ikke omfattes av § 7 andre ledd bokstav c.

§ 4 første ledd skal lyde:

For å være berettiget tidligpensjon kan brukar og/eller dennes ektefelle/samboer ikke lenger eie eller forpakte landbrukseiendom. De kan heller ikke drive eller ha næringsinntekt fra jordbruk/gartneri eller skogbruk. Den som mottar tidligpensjon kan heller ikke være innehaver av, deltaker, aksjonær eller for øvrig ha næringsinteresser i foretak som driver slik virksomhet.

Tredje ledd oppheves

Nåværende fjerde ledd blir nytt tredje ledd.

§ 7 andre ledd bokstav c skal lyde:

c) innrømme tidligpensjon til søkere som ikke oppfyller kravet i første ledd første punktum på grunn av rehabilitering, attføring eller hel eller delvis uførhet.

§ 11 oppheves

§ 12 skal lyde:

§ 12. Søknad og vedtak

Søknaden skal fremsettes på søknadsskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet og sendes til fylkesmannen.

Fylkesmannen fatter vedtak om tidligpensjon. Fylkesmannen kan innhente nødvendige opplysninger fra kommunen i forbindelse med behandling av søknaden.

§ 13 skal lyde:

§ 13. Beregning og utbetaling av tidligpensjon

Tidligpensjon beregnes fra og med den måned kravene i ordningen er oppfylt og søknaden med all nødvendig dokumentasjon har kommet fylkesmannen i hende.

Tidligpensjon utbetales per måned.

Det er ikke anledning til å overdra krav på tidligpensjon til eie eller pant.

Satser for enbruker- og tobrukerpensjon blir fastsatt i eller i medhold av jordbruksoppgjøret.

II

Endringene trer i kraft fra 1. januar 2019.

Forslag til forskrift om endring i forskrift om tilskot til avløysing ved sjukdom og fødsel mv.

Fastsett av Landbruks- og matdepartementet XX.YY.2018 med heimel i lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 3 og § 18.

I

I forskrift 19.12.2014 nr 1821 om tilskot til avløysing ved sjukdom og fødsel mv. skal disse endringene gjøres:

§ 3 andre ledd skal lyde

Den personen som det vert søkt tilskot for må ha hatt næringsinntekt frå jordbruk, gartneri mv. frå føretaket i dei to siste inntektsåra som vedkomande har fått skatteoppgjer for per 1. januar i det året avløysinga finn stad. Dersom personen ikkje er innehavar må inntekta ha vore minimum $\frac{1}{2}$ G i gjennomsnitt per år. For nye innehavarar som per 1. januar enno ikkje har fått skatteoppgjer for dei to fyrste åra etter oppstart krevst i staden at jordbruks- eller gartneridrifta i føretaket er egna til å gje dei positiv næringsinntekt over tid.

II

Endringane trer i kraft frå 1. januar 2019.